

Звіт про дослідження

Діагностика стабільності банківського сектору України

Звіт про стабільність банківського сектору є інформаційно-аналітичним продуктом Рейтингового агентства «Стандарт-Рейтинг», в якому зібрані результати діагностичного обстеження банківської системи, основних трендів та тенденцій, які можуть суттєво впливати на розвиток банківської системи України.

Звіт призначений для великих вкладників та інших контрагентів банків, і має за мету їх ознайомлення з висновками РА «Стандарт-Рейтинг» щодо основних тенденцій розвитку банківського сектору України в аспекті рівня стабільності його роботи в цілому. В рамках Звіту РА «Стандарт-Рейтинг» може робити акценти на роботі конкретних банків або груп банків з метою наведення прикладів або ілюстрації виявлених тенденцій.

Звіт відображає думку Агентства про рівень стабільності роботи банківського сектору України впродовж останніх 12-15 місяців. У своїх висновках Агентство враховує як поточні тенденції, так і історичні дані, власні прогнози або прогнози державних установ та міжнародних організацій. Всю інформацію, яка розміщена в Звіті, РА «Стандарт Рейтинг» вважає достовірною.

При використанні Звіту посилання на РА «Стандарт-Рейтинг» є обов'язковим. Однією з цілей Звіту про стабільність в банківському секторі є протидія дезінформації та невірним трактуванням поточних трендів та тенденцій, які можуть розповсюджуватись у ЗМІ з метою дискредитації роботи українських банків, або роздмухування панічних настроїв в суспільстві.

Зміст Звіту:

#	Назва розділу	Сторінка
1.	Капітал	2
2.	Ліквідність та ресурсна база	4
3.	Якість активів та кредитування	6
4.	Дохідність	8
5.	Протидія воєнним ризикам	10
6.	Методологія розрахунків	12
7.	Висновки	13

1. Капітал

Рівень забезпеченості банків власним капіталом РА «Стандарт-Рейтинг» з 01.01.2022 по 01.03.2022 оцінює як прийнятний. В цілому по системі за означений період рівень адекватності регулятивного капіталу (Н1) виріс з 18,01% до 20,34%, а рівень адекватності основного капіталу збільшився з 11,99% до 13,35% (графік 1).

Примітка: Побудовано за даними, опублікованими на сайті НБУ

Війна вплинула на рівень забезпечення банків основним та регулятивним капіталом. Аналіз динаміки сукупного регулятивного капіталу по банківській системі України показав, що зниження Н1 відбулось на 1 червня та на 1 вересня 2022 року. Тоді Н1 знизився до 199 та 197 млрд грн відповідно, втім це суттєво не відобразилось на сукупному значенні нормативу адекватності регулятивного капіталу (Н2), динаміка якого залишалась більш менш стабільною. Сприймаючи дані графіку 1, слід прийняти до уваги, що НБУ не публікував значення нормативів по банківській системі України в самий розпал вторгнення, а саме станом на: 01.03.22, 01.04.22 та 01.05.22, на графіку Агентство замінило їх значеннями на 01.02.2022 р. Проте, навіть без значень нормативів на ці дати видно, що з жовтня 2022 року по березень 2023 року відбувалось помітне зростання значень всіх нормативів капіталу по банківській системі. У підсумку, станом на 01.03.2023 р. регулятивний капітал банків, адекватність регулятивного капіталу, а також адекватність основного капіталу зросли до рівнів, які були вищими за значення на 01.02.2022 р. (тобто до війни).

Агентство провело аналіз забезпеченості регулятивним капіталом всіх банків, за публічною звітністю яких веде моніторинг, та виділило ТОП-30 банків за значенням Н2 (табл. 1).

ТОП-30 банків за рівнем Н2, Н1 яких був більше 500 млн грн, станом на 01.03.2023

№	Назва банку	Норматив адекватності регулятивного капіталу Н2	Норматив регулятивного капіталу Н1 (тис грн)
1	АТ "БАНК 3/4"	105,95%	521 155
2	АТ "УКРСИББАНК"	46,81%	13 798 576
3	АТ "АКБ "КОНКОРД"	43,18%	771 138
4	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	37,82%	670 870
5	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	37,62%	1 089 203
6	АТ "Полтава-банк"	35,54%	795 169
7	АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	35,20%	617 597
8	АТ "СІТІБАНК"	34,44%	2 062 036
9	АТ "ОТП БАНК"	31,55%	11 935 350
10	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	28,43%	1 654 676
11	АТ "КРЕДОБАНК"	25,52%	4 007 910
12	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	25,40%	10 210 453
13	АТ КБ "ПриватБанк"	23,28%	54 560 341
14	Акціонерний банк "Південний"	22,12%	4 264 373
15	АТ "А - БАНК"	21,97%	2 400 711
16	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	20,13%	2 086 501
17	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	19,98%	547 362
18	АТ "Райффайзен Банк"	19,97%	16 536 738
19	АТ "ПУМБ"	19,38%	11 945 442
20	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	18,85%	6 545 187
21	АТ "КОМІНБАНК"	18,75%	587 179
22	АТ "ТАСКОМБАНК"	17,38%	2 946 935
23	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	17,18%	3 183 565
24	АТ "КБ "ГЛОБУС"	16,70%	574 810
25	ПАТ "МТБ БАНК"	15,84%	939 446
26	АТ "Ідея Банк"	15,80%	778 899
27	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	15,78%	968 037
28	АТ АКБ "Львів"	15,18%	788 385
29	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	15,14%	697 428
30	АТ "Ощадбанк"	14,54%	19 174 643

Примітка: Складено за даними, опублікованими на сайті НБУ, з переліку банків, за публічними даними яких Агентство веде моніторинг

Аналізуючи дані ренкінгу за рівнем Н2 (таблиця 1), слід враховувати, що традиційно найбільший рівень Н2 мали дрібні українські банки, які не підтримували суттєвий рівень ділової активності і залишались кептивними або були банками «одного клієнта».

Крім високого рівня Н2 потрібно враховувати, що під час війни можливі різні форс-мажорні обставини, коли важливішим за нормативи капіталу стає рівень зовнішньої підтримки від акціонерів банку. На думку Агентства, на стабільність роботи банківської системи найбільше впливали дві групи банків: банки, контрольовані українським урядом, та банки за участю іноземного капіталу. Аналіз історичних даних з криз минулих років (2008-2009 рр., 2014-2017 рр.) та реакція банків на виклики 2022 року показує, що саме уряд та іноземні акціонери (за виключенням російських) приходили на допомогу своїм банкам. За весь період аналізу (з 2008 року) відсутні прецеденти, коли банки, контрольовані урядом України або нерезидентами з далекого зарубіжжя, виводились з ринку.

Дані таблиці 1 щодо значень нормативну адекватності регулятивного капіталу свідчать про те, що серед банків з іноземним капіталом високий рівень Н2 мали: УкрСибБанк (BNP Paribas, Франція), Сітібанк (Citigroup, США), ОТП Банк (OTP Group, Угорщина), Кредобанк (Powszechna Kasa Oszczedności Bank Polski Spółka Akcyjna, Польща), Піреус Банк (Piraeus Bank SA, Греція), Райффайзен Банк (RBI Group, Австрія), Креді Агріколь Банк (Credit Agricole Group, Франція), КОМІНБАНК (інвестор-нерезидент, Великобританія), Прокредит Банк (Міжнародні організації), Правекс Банк (Intesa Sanpaolo Group) і т.д. Також в ТОП-30 банків з високим рівнем Н2 увійшли такі державні банки як: Приватбанк та Ощадбанк.

Україні і надалі варто зберігати свою банківську систему відкритою для іноземних інвесторів, що автоматично диверсифікує джерела капіталу для банківського сектору і позитивно впливає на рівень стабільності банківського сектору України.

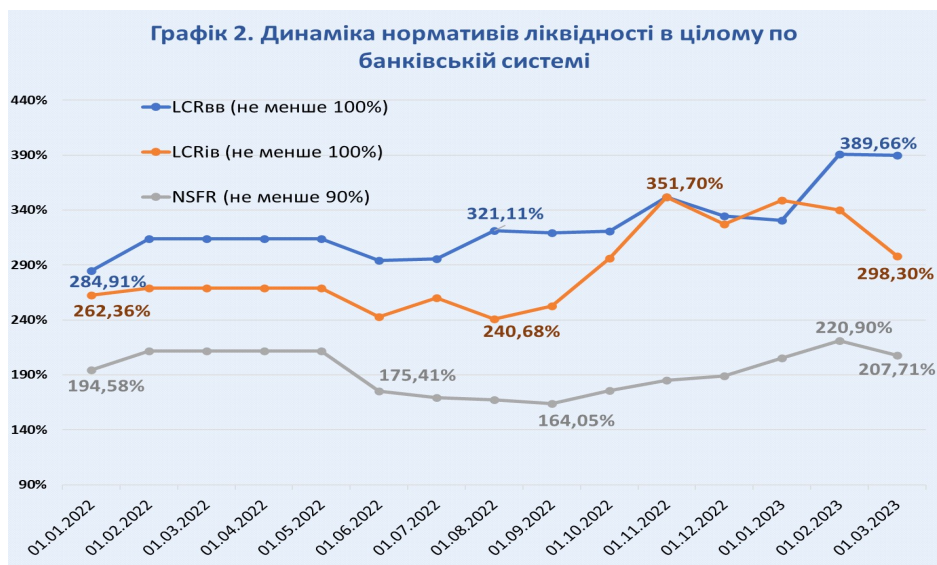
2. Ліквідність та ресурсна база

В українських ЗМІ точиться багато дискусій щодо того, як війна вплинула на попит на банківські депозити. В аспекті стабільності банківського сектору не так важливо, як війна змінила попит на банківські депозити, як те, які тенденції можна було спостерігати в динаміці банківської ліквідності. Всі нормативи ліквідності, які діяли на початок агресії, станом на 01.03.2023 року значно перевищили свої довоєнні значення (графік 2).

В Україні сьогодні діють три нормативи ліквідності:

- LCR_{вв} – норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100%;
- LCR_{ів} – норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100%;
- NSFR – норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 90% (з 01.04.2023 – не менше 100%).

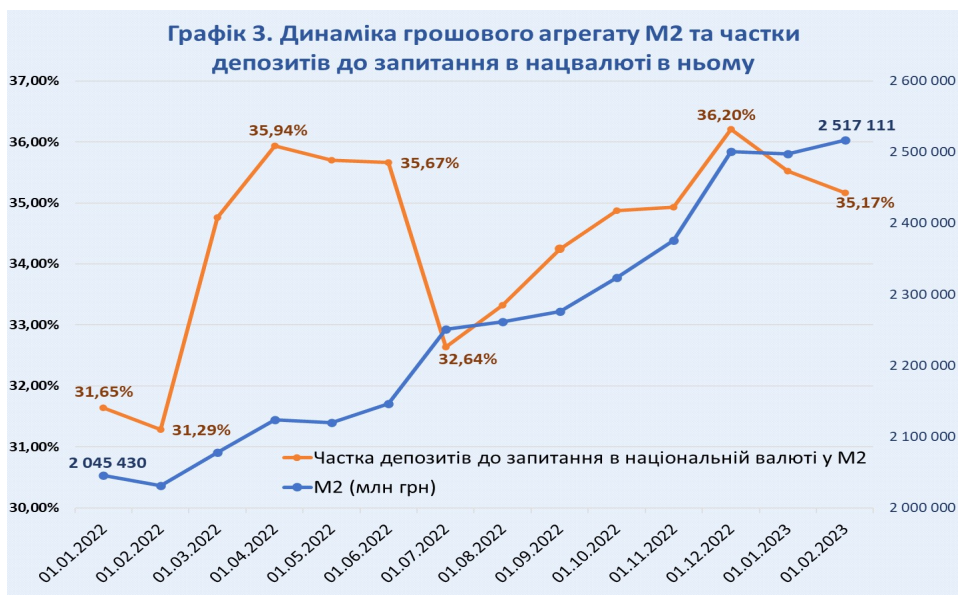
За період з 01.01.2022 р. по 01.03.2023 р. найбільш помітно виріс коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами: з 284,91% до 389,66%. Відповідну тенденцію можна пояснити збільшенням вкладень банків в Депозитні сертифікати НБУ, які стали привабливими після підняття облікової ставки влітку 2022 року.

Примітка: Розраховано за даними, опублікованими на сайті НБУ, як середні значення відповідних нормативів по банкам, за публічними даними яких Агентство веде моніторинг

Помітним було і зростання нормативу NSFR за той же період: з 194,58% до 207,74%. Його поступове збільшення можна пояснити плановим підвищенням нормативного значення з 90% до 100%, про що банки були попереджені заздалегідь.

Тенденції, які були виявлені при аналізі нормативів ліквідності LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR, підтверджуються трендами, які показує експрес-аналіз динаміки грошових агрегатів НБУ – М0, М1 та М2 (графік 3).

Примітка: Побудовано за даними, опублікованими на сайті НБУ

Частка депозитів до запитання в національній валюті (М1-М0) у грошовому агрегаті М2 коливалась впродовж періоду з 01.01.2022 р. по 01.03.2023 р. у межах 31,29%-36,20%. Станом на 01.03.2023 р. частка депозитів до запитання в національній валюті в М2 виросла до рівня, який був вище ніж довоєнний, але її приріст склав всього 3,88 процентних пункти (п.п.). Фактично це означає, що війна несуттєво вплинула на поведінку вкладників банків, які перемістили частину своїх коштів на рахунки до запитання, що не викликало значних структурних зрушень в грошових агрегатах.

Аналіз загальної статистики НБУ по звітності банків показує, що частка коштів (в національній та іноземній валюті) на рахунках до запитання помітно виросла, але збільшилась вона в основному за рахунок девальвації і дуже низьких депозитних ставок за валютними депозитами, що ще до війни змістило попит на валютні депозити в бік депозитів до запитання та поточних рахунків.

Ренкінг за нормативом LCRвв станом на 01.03.2023 очолив банк з іноземним капіталом КОМІНБАНК. В ТОП-30 також були присутні такі банки з іноземним капіталом як Укрсиббанк (BNP Paribas), Кредит Європа Банк, Піреус Банк МКБ, ЮНЕКС Банк, ОТП Банк, Правекс банк, Райффайзен Банк і т.д. Також до ТОП-30 за забезпеченням ліквідністю увійшли такі банки, контрольовані урядом України, як ПриватБанк та Ощадбанк (Таблиця 2).

Таблиця 2

ТОП-30 банків за LCRвв на 01.03.2023

	Назва банку	LCRвв (не менше 100%)	LCRів (не менше 100%)	NSFR (не менше 90%)
1	АТ «КОМІНБАНК»	953,38%	532,34%	158,39%
2	АТ «ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК»	911,47%	557,45%	193,58%
3	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	687,87%	267,40%	196,45%
4	АТ «МОТОР-БАНК»	635,84%	729,91%	203,13%
5	АТ «УКРСИББАНК»	584,25%	271,01%	359,79%
6	АТ «КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК»	562,94%	327,24%	620,15%
7	АТ «БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ»	559,02%	257,37%	219,15%
8	АТ «Полтава-банк»	552,73%	152,85%	171,08%
9	АТ «АЛЬТБАНК»	548,70%	334,13%	218,46%
10	АТ КБ «ПриватБанк»	526,89%	277,01%	178,49%
11	АТ АКБ «Львів»	500,71%	540,62%	126,39%
12	АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»	482,89%	346,36%	141,78%
13	АТ «МІБ»	477,25%	273,26%	257,75%
14	АТ «ПІРЕУС БАНК МКБ»	467,11%	204,22%	185,73%
15	АТ «АГРОПРОСПЕРІС БАНК»	457,75%	120,48%	223,52%

16	АТ «МетаБанк»	441,18%	296,95%	149,23%
17	АТ «ЄПБ»	432,14%	278,39%	232,99%
18	АТ «КБ «ГЛОБУС»	420,29%	164,45%	145,40%
19	АТ «ЮНЕКС БАНК»	407,85%	297,41%	422,81%
20	АТ «ОТП БАНК»	381,65%	234,43%	178,95%
21	АТ «ПРАВЕКС БАНК»	375,36%	134,73%	120,74%
22	АТ «Райффайзен Банк»	368,70%	641,27%	173,67%
23	АТ «ПУМБ»	346,23%	223,28%	157,68%
24	АТ «АБ «РАДАБАНК»	336,91%	216,38%	207,01%
25	Акціонерний банк «Південний»	326,66%	324,84%	187,90%
26	АТ «Ідея Банк»	315,53%	386,43%	104,92%
27	АТ «Ощадбанк»	304,14%	241,10%	191,84%
28	АТ «БАНК ¾»	298,82%	242,35%	185,70%
29	АТ «СКАЙ БАНК»	296,12%	249,26%	287,42%
30	ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК»	290,68%	682,76%	311,22%

Примітка: Складено за даними, опублікованими на сайті НБУ, з переліку банків, за публічними даними яких Агентство веде моніторинг

В цілому, станом на 01.03.2023 українські банки були дуже добре забезпечені ліквідністю. Частково це пов'язано з підвищенням облікової ставки влітку 2022 року та зростанням дохідності депозитних сертифікатів НБУ. З консолідованих по банківському сектору значень нормативів ліквідності (LCR_{ВВ}, LCR_{ІВ} та NSFR) видно, що система була наповнена ліквідністю, яка в середньому 2-2,5 рази перевищувала мінімальне значення нормативів. Надлишкова ліквідність по банківській системі була розподілена нерівномірно: ми виявили факти, коли значення нормативів майже в 10 разів перевищували граничне значення нормативу. Агентство позитивно оцінює ситуацію, що слалась з надлишком ліквідності у банківському секторі, який таким чином демонструє свою готовність до будь-якої реакції вкладників під час війни.

3. Якість активів та кредитування

Рівень кредитування економіки України під час війни не показував такі темпи зростання, які спостерігались у мирний час. Брак кредитної активності був обумовлений наступними факторами:

- згорання кредитної активності міжнародними банківськими групами через впровадження заборон з боку материнських банків. Зокрема, багато банківських груп поставили умови українським донькам кредитувати в межах обсягів кредитних портфелів, які мали місце на початок війни;
- наявність альтернативи кредитним вкладенням у формі ДС НБУ та облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП);
- обмеження страхування нових проектів в Україні через збільшення цін на таке страхування і проблеми з оплатою страховиками послуг перестраховиків за межами України.

В гальмуванні зростання кредитної активності банків є як негативні, так і позитивні аспекти. Гальмування зростання кредитної активності матиме негативний вплив на економіку України і буде збільшувати залежність економічних процесів з відновлення від іноземної допомоги. З іншого боку, зараз банківська система утримує значний обсяг ресурсів і перерозподіляє їх на користь ліквідних активів – більш ліквідних, ніж звичайні кредити реальному сектору. Таким чином, під час війни вирішилась проблема вибору між впливом на економічне зростання та рівнем стабільності банківського сектору. Цілком природня реакція

банків – тримати більше ліквідності під час непередбачуваної безпекової ситуації – гарантувала і гарантує стабільну роботу банківського сектору під час війни.

Сьогодні вплив війни на якість банківських кредитів є відчутним, але дуже далеким від катастрофічного. За період з 01.02.2022 р. розмір NPL виріс з 345,13 млрд грн до 435,2 млрд грн, тобто на 26%, що з урахуванням інфляції та девальвації взагалі не повинно вплинути на роботу банків (графік 4).

Примітка: Побудовано за даними, опублікованими на сайті НБУ

Рівень NPL за період з 01.01.2022 по 01.03.2023 виріс з 30,02% до 38,48%. Агентство допускає, що таке невелике зростання може продовжитись і надалі, і буде зупинене по мірі того як банки почнуть нарощувати кредитування економіки. Хвиля видачі нових кредитів може суттєво знизити рівень NPL та покращити його до значень, які будуть кращі за довоєнний рівень. По мірі того, як в Україні буде розпочинатись процес відбудови, надлишкова ліквідність з банківського сектору буде перетворюватись на нові кредити. Реальність реалізації цього сценарію залежить від ходу військових дій та забезпечення страхування проектних та комерційних ризиків під час війни.

Сприймаючи дані про ТОП-30 банків з найменшою часткою NPL, слід враховувати, що в такий ренкінг потрапили банки, які могли не мати значних обсягів кредитування, або для яких кредитування не було основним джерелом заробітку. Серед банків, які мали помітні кредитні портфелі, з ТОП-30 банків за рівнем NPL можна відмітити: Піреус Банк, Правекс Банк, Креді Агріколь Банк, Укрсиббанк, Райффайзен Банк, КОМІНБАНК, ОТП Банк та інші (таблиця 3).

Таблиця 3

ТОП-30 банків за часткою NPL на 01.02.2023, %

	Назва банку	Частка, %		Назва банку	Частка, %
1	АТ "АЛЬТБАНК"	2,92%	16	АТ "УКРСИББАНК"	15,52%
2	АТ "МОТОР-БАНК"	3,80%	17	АТ "Райффайзен Банк"	15,57%
3	АТ "АП БАНК"	4,53%	18	ПАТ "МТБ БАНК"	16,65%
4	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	5,07%	19	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	16,99%
5	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	6,48%	20	АТ "КОМІНБАНК"	18,46%
6	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	10,07%	21	АТ "БТА БАНК"	19,01%
7	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	10,16%	22	АТ "ОТП БАНК"	19,58%
8	АТ АКБ "Львів"	10,30%	23	АТ "КБ "ГЛОБУС"	21,71%
9	АТ "Полтава-банк"	11,40%	24	АТ "ЮНЕКС БАНК"	21,91%
10	АТ "МетаБанк"	12,72%	25	АТ "АСВІО БАНК"	22,78%

11	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	13,95%	26	АТ "АКБ "КОНКОРД"	24,28%
12	АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	14,04%	27	АТ "ПУМБ"	25,73%
13	Акціонерний банк "Південний"	14,35%	28	АТ "ТАСКОМБАНК"	26,38%
14	АТ "СКАЙ БАНК"	14,82%	29	АТ "КРЕДОБАНК"	26,88%
15	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	14,89%	30	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	26,99%

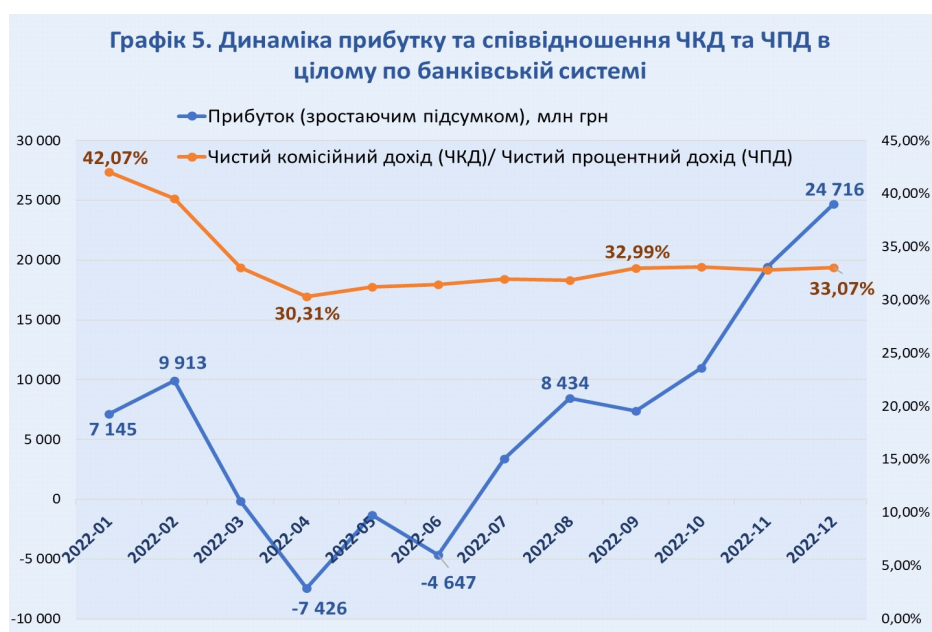
Примітка: Складено за даними, опублікованими на сайті НБУ, з переліку банків, за публічними даними яких Агентство веде моніторинг

Отже зниження якості кредитних портфелі банків під час війни було помітним але не катастрофічним, а при коригуванні на інфляційні процеси та девальвацію зміну рівня NPL в кредитних портфелях банків можна було б вважати несуттєвою та далекою від катастрофічних наслідків. Можливість початку процесів з відбудови України вже у 2023 році покращить перспективи українського кредитного ринку, а хвиля нових кредитів знизить рівень NPL до рівнів, кращих за довоєнний.

4. Дохідність

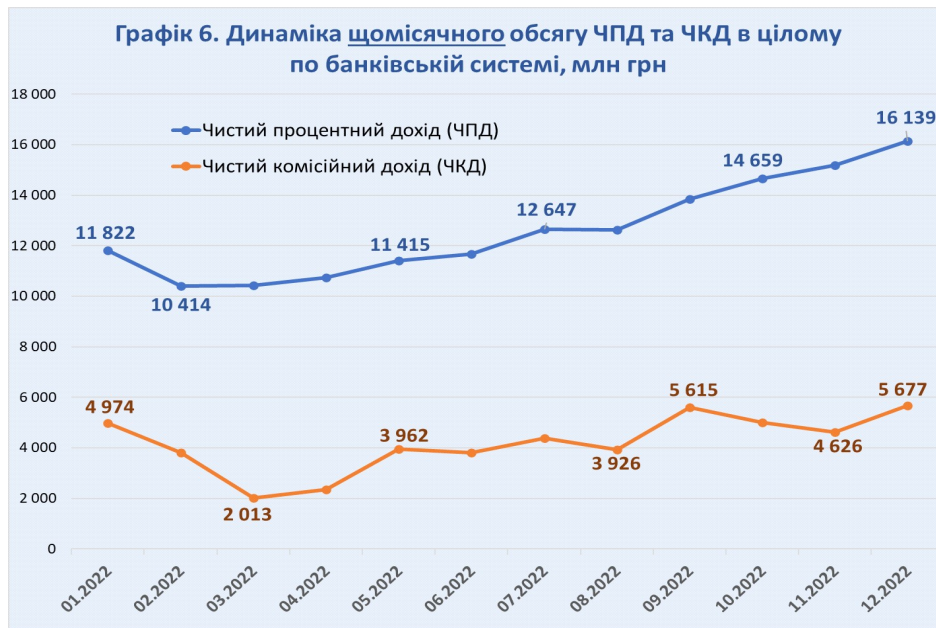
Аналіз дохідності роботи банківського сектору в Україні Агентство проводило на базі статистики 2022 року. Дані за перші 2 місяці 2023 року не є показовими. 2022 рік, насичений воєнними ризиками, став суттєвим випробуванням для банків, але в цілому банківська система залишалась прибутковою. Сукупний розмір прибутку банків після оподаткування за 2022 рік досяг 24,716 млрд грн. Збиткова робота банків спостерігалась з березня по червень 2022 року. З липня 2022 року прибуток банків почав неухильно зростати. Перші 2 місяці 2023 року для банківської системи України також були прибутковими, про що свідчать дані НБУ.

Цікавими залишаються тенденції, які було виявлені при аналізі співвідношення чистого комісійного доходу до чистого процентного доходу. 2022 рік став роком несподіваної для більшості банків процентної політики НБУ, який у червні 2022 року підвищив облікову ставку. Необхідний крок НБУ, спрямований на боротьбу з інфляцією, став генератором процентних ризиків для банків. На думку Агентства, рівень незалежності банківських доходів від процентного ризику може показувати співвідношення між ЧКД та ЧПД. Чим більшим є цей показник – тим більше доходи банку будуть захищені від коливання процентних ставок. З початку війни співвідношення ЧКД до ЧПД в цілому по банківській системі знизилось з 42,07% до 33,07% (графік 5).

Примітка: Побудовано за даними, опублікованими на сайті НБУ

Додатковий аналіз щомісячного обсягу ЧПД та ЧКД в цілому по банківській системі показав, що починаючи з березня 2022 року ключові показники доходності банківських операцій неухильно зростали щомісяця (графік 6).

Примітка: Побудовано за даними, опублікованими на сайті НБУ

Втім вивчення ситуації на ринку показало, що за підсумками 2022 року в секторі присутні банки, співвідношення ЧКД до ЧПД яких значно перевищує цей показник по банківській системі України, і це не є аномалією, викликаною дією тимчасових факторів, а наслідком продуманої бізнес-моделі. Наприклад, банк за участю іноземного капіталу КОМІНБАНК за підсумками 2022 року мав співвідношення ЧКД до ЧПД на рівні 559%, тобто його чистий комісійний дохід був в 5,6 раза більше за чистий процентний дохід (таблиця 4).

Таблиця 4

ТОП-30 банків за рівнем співвідношення чистого комісійного доходу (ЧКД) до чистого процентного доходу (ЧПД) за підсумками 2022 року

№	Назва банку	ЧКД/ЧПД	Прибуток після оподаткування, тис. грн	№	Назва банку	ЧКД/ЧПД	Прибуток після оподаткування, тис. грн
1	АТ "КОМІНБАНК"	559,09%	191 959	16	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	43,05%	83 575
2	АТ "АКБ "КОНКОРД"	312,80%	262 992	17	АТ "МОТОР-БАНК"	41,16%	-8 721
3	АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	284,28%	15 914	18	АТ "Ощадбанк"	40,13%	689 848
4	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	191,83%	39 810	19	АТ "Полтава-банк"	38,93%	41 181
5	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	116,67%	11 553	20	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	33,12%	-234 223
6	АТ "МетаБанк"	102,58%	877	21	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	30,74%	-3 520
7	ПАТ "МТБ БАНК"	97,95%	35 005	22	АТ "АСВІО БАНК"	29,07%	27 070
8	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	66,28%	290 427	23	АБ "УКРГАЗБАНК"	28,65%	-2 756 744
9	АТ "БАНК 3/4"	63,35%	25 690	24	АТ "Укрексімбанк"	27,83%	-6 886 183
10	АТ "МІБ"	54,27%	7 018	25	АТ "КРИСТАЛБАНК"	25,76%	42 479
11	АБ "Південний"	53,34%	408 391	26	АТ "КРЕДОБАНК"	23,43%	142 416
12	АТ КБ "ПриватБанк"	51,21%	30 252 395	27	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	22,61%	-108 003
13	АТ "АБ "РАДАБАНК"	47,07%	9 303	28	АТ "АП БАНК"	21,35%	-62 682
14	АТ "АЛЬТБАНК"	45,79%	26 993	29	АТ "Райффайзен Банк"	21,27%	1 547 313
15	АТ "КБ "ГЛОБУС"	44,79%	25 080	30	АТ АКБ "Львів"	18,98%	127 209

Примітка: Складено за даними, опублікованими на сайті НБУ, з переліку банків, за публічними даними яких Агентство веде моніторинг

Отже, з березня 2022 року банківський сектор демонстрував неухильне зростання чистого процентного та чистого комісійного доходу. Діяльність вітчизняних банків з липня 2022 року в цілому була прибутковою. Українська банківська система завершила 2022 рік з прибутком після оподаткування на рівні 24,716 млрд грн. Перші 2 місяці 2023 року для банківського сектору також були прибутковими. Ситуацію в секторі покращило суттєве зростання дохідності ліквідних активів, та наявність на ринку банків, у яких співвідношення між ЧКД та ЧПД було вище за середньо-ринкове.

5. Протидія воєнним ризикам

В цілому, банківська система України впоралась з військовими ризиками. Одним з вагомих ризиків, на які впливає війна, є операційний ризик. Тимчасова окупація окремих територій України, фізичне знищення банківських відділень та інфраструктури, вимкнення світла і т.п. – всі ці фактори сприяють реалізації операційного ризику в банках. Вагому роль в протидії цим ризикам відіграв НБУ.

1. На початку війни НБУ розширив акценти регулювання, які дозволяли знімати готівкові кошти в касах супермаркетів та інших закладах роздрібною торгівлі. Це розвантажило банківську систему і дозволило більш ефективно забезпечувати населення готівковою гривнею. У підсумку розрахункова інфраструктура в сегменті перетворення безготівкової гривні у готівкову розширилась, що позитивно відобразилось на здатності системи задовольняти попит населення на готівку.

2. Реалізація за допомогою НБУ проекту POWER BANKING (організація роботи мережі відділень банків, які працюють навіть за умови відсутності світла) стабілізувала роботу банківського сектору під час блекауту. Зараз мережа POWER BANKING налічує вже понад 2 300 відділень, забезпечених альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку, посиленою інкасацією готівки та додатковим персоналом. Наразі близько 70% всіх відділень мережі POWER BANKING припадає на системно важливі банки, третина – на відділення інших банків. Наявність цього проекту підсилила супротив банківського сектору військовій агресії росії проти України.

3. Не дивлячись на війну, НБУ продовжував покращувати роботу платіжної інфраструктури. Так, 1 квітня 2023 року відбувся перехід на роботу Системи електронних платежів (СЕП) нового покоління за стандартами ISO 20022, яка працює цілодобово (24/7). Перехід на ISO 20022 разом з впровадженням IBAN створюють технологічне підґрунтя для приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) та реалізації сервісу миттєвих платежів в Україні. Міжнародний стандарт ISO 20022 – універсальний спосіб взаємодії різних автоматизованих систем учасників фінансових і торгових ринків у світі. Він є основою функціонування європейських платіжних систем.

4. Банківський сектор України під час війни самоорганізувався та продемонстрував високий рівень соціальної відповідальності. Агентство проводить активний моніторинг дій банків, які можна віднести до політики в галузі соціальної відповідальності. Нагадуємо, що у березні 2023 року Агентство провело дослідження соціальної відповідальності і склало список соціально відповідальних банків. Агентство за підсумками 2022 року визначило ТОП-3 банків за рівнем соціальної відповідальності, які на думку Агентства були найбільше соціально-відповідальними. До групи лідерів рейтингу за рівнем соціальної відповідальності увійшли банки:

- АТ «КРЕДОБАНК»
- АТ «КОМІНБАНК»
- ПуАТ «АКОРДБАНК»

Зокрема, Кредобанк має досить сильний продуктивний ряд та лояльні тарифи, які спрямовані на полегшення користування банківськими послугами громадянами, що

опинилися за межами України. Станом на 01.01.2023 року вкладення банку в ОВДП склали 3,356 млрд грн. На податок на прибуток за 2022 рік Банк витратив 31,928 млн грн. Крім того, Кредобанк у 2022 році виділив 7,7 млн гривень на добудову Центру протиміної діяльності Міністерства оборони України, а також опікувався розміщенням людей, які були вимушені залишити свої домівки через війну.

АТ «КОМІНБАНК» потужно розвивав благодійність ще до війни, а в грудні 2022 року банк презентував оновлену корпоративну соціальну відповідальність DOBROKOLO, в рамках якої системно здійснюється низка благочинних ініціатив, зокрема щомісячна допомога військовому шпиталю. Станом на жовтень 2022 року банк сплатив понад 83 млн. грн податків та зборів до держбюджету України. Також за час війни банк створив понад 150 нових робочих місць.

5. Також банківській сектор потерпає від хакерських атак. З публічної інформації відомо, що за час війни було проведено хакерські атаки на Універсалбанк (бренд Монобанк), Приватбанк та інші популярні серед населення банки та портали державних установ. Ворог намагався посіяти паніку у банківському секторі через атаку на ІТ-системи, та скористатись високим рівнем діджиталізації банківського сектору. Але завдяки злагодженим діям банків та НБУ такі атаки не завдали суттєвої шкоди банківському сектору, хоча і викликали певний дискомфорт.

6. Штучні спроби розгойдування ситуації у банківському секторі під час війни є класичним заходом в загальному переліку дій спецслужб ворога. Нажаль, банківській сектор України з початку вторгнення був одним з пріоритетних цілей агресора. У перші дні великої війни банківський сектор вистояв, в т.ч. завдяки злагодженим діям НБУ та банків. Однак, з огляду на нову хвилю інформаційних атак навесні 2023 року, можна зробити висновки, що ворог, якому не вдалось фізично знищити банківську інфраструктуру, тепер намагається посіяти паніку серед українців та вразити нашу економіку. Про це свідчить «чорний піар», з яким наразі мають справи українські банки.

За спостереженнями Агентства, на походження загрози вказує те, що замовні матеріали проти банківського сектору розміщуються на ресурсах, які влада країни та українські спецслужби вже публічно визначали як ті, що координуються країною агресором з відповідним публічним закликком уникати таких каналів, бо вони є небезпечним інформаційним джерелом. Нажаль, проти банківського сектору нашої держави ведеться системна руйнівна робота. Панічні настрої, які грають на руки агресору, навмисно підживлювалися відповідними інформаційними кампаніями.

Ворог використовує будь-який привід для того, щоб посіяти панічні настрої: від витоку інформації про невдалу перевірку банку до впливу банкрутства американських дрібних банків в США на настрої українських вкладників. Замовні статті несуть спроби дискредитувати не лише якийсь конкретний банк, але й дії НБУ та його керівництво. Така нісенітниця, з одного боку, дуже просто спростовується простою перевіркою фактів в офіційних джерелах інформації, з іншого — є красномовним свідченням системних спроб розхитати українську банківську систему в цілому. Злочинні дії провадяться організовано і професійно, з вигаданими посиланнями на наміри регулятора ринку. Деякі статті супроводжуються змонтованими фото/відеоматеріалами і містять назви реальних компаній.

Така ситуація спостерігається не вперше, на початку літа 2022 деякі банки вже стикнулися з хвилею інформаційних атак. Декого навіть штучно звинувачували у надуманих зв'язках з ворогом (рф). Під прицілом опинилась не лише банківська система, а й енергетична система України. Обидві системи є важливими для української економіки, їх

робота впливає на настрої населення, попит на готівку з боку населення та рівень і структуру споживання. На щастя, обидві системи вистояли. Банківському сектору вдається бути стійким, завдяки швидкій самоорганізації, ефективній і системній роботі НБУ, Уряду, та спеціальних служб, відповідальних за національну безпеку.

Сьогодні Бюро економічної безпеки України разом зі Службою безпеки України проводять перевірку діяльності низки комерційних банків. Такі перевірки є нормальною практикою. Вони в жодному разі не свідчать про те, що банківській системі України та зокрема банкам, які проходять таку перевірку, щось загрожує. Більше того, на тлі інформаційних атак прозорість банківської системи є основою для внутрішньої економічної і політичної стабільності, тому свідомий банківський сектор всебічно це підтримує та сприяє заходам, спрямованим на побудову самодостатнього, незалежного, професійного, міцного і захищеного банківського сектору України.

Банки провадять відкриту комунікаційну політику, а також посилюють заходи з фінансового моніторингу, у тому числі з метою звести нанівець можливі спроби ворога використати їх в своїх злочинних цілях – вдарити як зсередини, так і ззовні. Про дану ситуацію варто говорити публічно, щоб не дати ворогу досягти мети, не призвести до руйнації і до фінансових втрат: населення та бізнесу. Агентство закликає банківський сектор до збільшення рівня самоорганізації та підтримки прозорих відносин з органами фінансового моніторингу для мінімізації ризиків фінансування операцій ворога в середині країни. Консолідація зусиль банківського сектору України заради спільної перемоги та ігнорування спроб сіяння панічних настроїв є запорукою подальшої ефективної та безперебійної роботи банківського сектору.

6. Методологія розрахунків

Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» подає дані банків та інших фінансових установ у своїх публічних продуктах за принципом «як є», тобто якими вони є на сайті Національного банку України (НБУ) та банків.

РА «Стандарт-Рейтинг» може проводити власні розрахунки статистичних показників роботи банків, використовуючи загально прийняті методи розрахунків, статистичні формули та методи. Результати розрахунків Агентства можуть містити округлення в межах загальноприйнятих математичних правил.

У Звіті про стабільність банківського сектору Агентство може використовувати метод очищення рядів динаміки від статистичних аномалій, коли один з показників банку в десятки разів перевищує нормальне значення в цілому по банківській системі. В такому випадку банк може виключатись з вибірки, а значення його нормативів може не враховуватись при розрахунку середнього значення нормативу по банківській системі. Вирівнювання рядів динаміки по нормативах допускається, якщо значення показника наводиться на окрему дату (наприклад на початок місяця).

З 2018 року Агентство виключає з своїх публічних досліджень банки, які зареєстровані в Україні, але які працюють на вузьких ринках, є кептивними або створенні для обслуговування 1-2 клієнтів. Також з публічних досліджень виключаються банки, які повністю або частково контролювались урядом рф або належали акціонерам, які втратили ділову репутацію. Додатково з дослідження виключені банки, діяльність яких Агентство вважає непрозорою.

7. Висновки

Штучні спроби розгойдування ситуації у банківському секторі під час війни є класичним заходом в загальному переліку дій спецслужб ворога. Нажаль, банківській сектор України з початку вторгнення був однією з пріоритетних цілей агресора. У перші дні великої війни банківський сектор вистояв, в тому числі завдяки злагодженим діям НБУ та банків. Однак, з огляду на нову хвилю інформаційних атак навесні 2023 року, можна зробити висновки, що ворог, якому не вдалось фізично знищити банківську інфраструктуру, тепер намагається посіяти паніку серед українців та вразити нашу економіку. Про це свідчить «чорний піар», з яким наразі мають справи українські банки. З метою протидії штучним ризикам, джерелом яких є країна-агресор, Рейтингове Агентство «Стандарт-Рейтинг» провело діагностичне обстеження банківського сектору та підготувало спеціальний Звіт про стабільність банківського сектору, де виклало основні результати такого обстеження.

1. Банківський сектор України був добре забезпечений капіталом. Всі нормативи капіталу (регулятивний капітал (H1), адекватність регулятивного капіталу (H2), адекватність основного капіталу (H3)) за період з 01.01.2022 по 01.03.2023 вирости. Фактично всі нормативи капіталу в цілому по системі на початку березня 2023 року збільшились до рівнів, більших за довоєнні. Важливим є те, що джерела капіталу для банківського сектору України є диверсифікованими. Не тільки держава Україна та український бізнес забезпечують зовнішню підтримку своїм банкам в Україні, а і банківські групи та портфельні інвестори з Великобританії, країн ЄС, США, Туреччини і т.д.

2. Станом на 01.03.2023 р. українські банки були дуже добре забезпечені ліквідністю. З консолідованих по банківському сектору нормативів ліквідності LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR видно, що система була наповнена ліквідністю, яка в середньому 2-2,5 рази перевищувала мінімальне значення нормативів. Надлишкова ліквідність по банківській системі була розподілена нерівномірно, ми знайшли факти, коли нормативи майже в 10 разів перевищували граничне значення. Агентство позитивно оцінює ситуацію, що слалась з надлишком ліквідності у банківському секторі, який демонструє свою готовність до будь-якої реакції вкладників під час війни.

3. Зниження якості кредитних портфелі банків під час війни було помітним, але не катастрофічним, а при коригуванні на інфляційні процеси та девальвацію зміну рівня NPL в кредитних портфелях банків можна було б вважати несуттєвою та далекою від катастрофічних наслідків. Можливість початку процесів з відбудови України вже у 2023 році покращить перспективи українського кредитного ринку, а хвиля нових кредитів знизить рівень NPL до рівнів, кращих за довоєнний. Зменшення темпів зростання кредитування відбулось за рахунок зростання банківської ліквідності. Тобто банківський сектор на час війни обирає більш безпечні інструменти для розміщення активів, що підвищує безпеку банківського сектору.

4. З березня 2022 року банківський сектор демонстрував неухильне зростання чистого процентного та чистого комісійного доходу. Діяльність банків з липня 2022 року була прибутковою. 2022 рік вітчизняна банківська система завершила з прибутком після оподаткування на рівні 24,716 млрд грн. Перші 2 місяці 2023 року для банківського сектору також були прибутковими. Ситуацію в секторі покращило суттєве зростання дохідності ліквідних активів та наявність банків, у яких співвідношення між чистим комісійним доходом та чистим процентним доходом було вище за середнє по ринку. Здатність банків бути одночасно ліквідними та прибутковими суттєво стабілізувала ситуацію у банківському секторі і убезпечила його від проявів системних ризиків.

5. Банківській сектор України потерпає від хакерських атак. З публічної інформації відомо, що за час війни було проведено хакерські атаки на Універсалбанк (бренд Монобанк), Приватбанк та інші популярні серед населення банки та портали державних установ. Ворог

намагався посіяти паніку у банківському секторі через атаку на ІТ-системи, та скористатись високим рівнем діджиталізації банківського сектору. Але завдяки злагодженим діям банків та НБУ такі атаки не завдали суттєвої шкоди банківському сектору.

6. Банківський сектор чинить ефективний супротив воєнним ризикам, проявляючи ефективну здатність до самоорганізації та збільшення рівня соціальної відповідальності. Особливо слід відмітити зусилля НБУ за допомогою якого було створено проект POWER BANKING, що підсилив банківський сектор під час відключень світла, а також перехід на систему електронних платежів (СЕР) нового покоління за стандартами ISO 20022, що наближує Україну до євроінтеграції. Покращення роботи банківської інфраструктури під час війни та спільний супротив операціям впливу з боку країни-агресора дозволяє банківському сектору отримати переваги на економічному фронті для забезпечення спільної перемоги.

Отже, як показали результати діагностичного обстеження банківського сектору за останні 12–15 місяців, в цілому українські банки добре забезпечені власним капіталом та ліквідністю, їх діяльність в цілому залишається прибутковою, а зниження якості кредитного портфелю банків є далеким від катастрофічного та частково компенсується зростанням ліквідності до рівнів, кращих за довоєнний. Наразі відсутні підстави для негативних висновків щодо роботи українських банків. Тому Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» закликає суспільство не реагувати на викиди негативної інформації про діяльність українських банків.